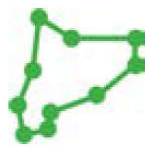

RESUM DE LA REUNIÓ

Castell de Falset (Priorat)
26 d'octubre de 2022

TERRITORIS PEL PAISATGE

Iniciatives de planificació i gestió del paisatge
en l'àmbit local a Catalunya

Organitzen:

Amb el suport de:

Índex

1. Introducció	2
2. Programa	3
3. Participants.....	3
4. Paisatges productius, una nova experiència econòmica pel territori	5
5. Estat de les iniciatives que impulsa cada territori	6
6. Debat de els continguts i accions de Territoris pel Paisatge	7
7. Visita sobre el terreny d'una experiència de gestió del paisatge del Priorat	11

1. Introducció

Territoris pel Paisatge és un espai d'intercanvi, debat i treball col·lectiu entre les diverses iniciatives de gestió i planificació local del paisatge que es desenvolupen a Catalunya. Aplega els territoris de Catalunya que estan desenvolupant estratègies en relació amb el paisatge, com són les cartes de paisatge, plans de paisatge o altres iniciatives de planificació i gestió. Està formada per representants de l'administració local i entitats del territori que ens troben per posar en comú estratègies, metodologies, experiències i resultats en polítiques de paisatge.

El 26 d'octubre, l'Observatori del Paisatge i el Consell Comarcal del Priorat amb la col·laboració del col·lectiu Prioritat, van organitzar la **V reunió de treball de Territoris pel Paisatge**. L'objectiu de la trobada era:

- Generar un espai de debat entre les experiències
- Recollir propostes per enfortir l'intercanvi i la connexió entre les experiències
- Empoderar i incrementar la implicació de les institucions impulsores de les experiències

Les reunions anteriors van tenir lloc a Olot el 18 de maig de 2016, a Santa Creu del Jutglar (Olost) el 27 d'octubre de 2017, a Cogul el 12 de juliol de 2018 i una reunió online el 17 de desembre de 2020. La reunió d'Olot va permetre que les diverses entitats i institucions que treballen el paisatge en l'àmbit local es coneguessin, intercanviessin les seves experiències i mostressin l'interès de treballar conjuntament. La segona reunió, al Lluçanès, va estar dedicada a la implicació ciutadana i als agents del territori en les iniciatives de paisatge. La trobada de les Garrigues va estar dedicada als paisatges agrícoles com a actiu pel territori i, finalment, la jornada online es va centrar en l'experiència del *Collectif Paysages de l'après pétrole* i concretament en experiències europees que tracten la relació entre paisatge i transició energètica.

2. Programa

El programa de la V Reunió de treball va ser el següent:

9:45	Benvinguda A càrrec de Carlos Brull , Alcalde de Falset, Xavier Gràcia , president del Consell Comarcal del Priorat i Josep Forasté , diputat de la Diputació de Tarragona.
10:00	Paisatges productius: una nova infraestructura econòmica pel territori A càrrec de Francesc Muñoz , Departament de Geografia de la UAB
10:30	Estat de les iniciatives que impulsa cada territori A càrrec de les iniciatives presents a la trobada
12:30	Debat sobre els continguts i accions de Territoris pel Paisatge A càrrec de Xavier Sabaté , Espai TReS · Territori i Responsabilitat Social
14:00	Dinar i tast de vins
15:30	Visites sobre el terreny d'experiències i ordenació del paisatge del Priorat A càrrec de Joan Vaqué (Consell Comarcal del Priorat), Sara Pérez (enòloga), Marina Garzón (pastora) i Mireia Vilamala (Banc de Terres del Priorat)
18:00	Cloenda

3. Participants

A la V Reunió de treball sobre experiències de planificació i gestió del paisatge en l'àmbit local a Catalunya hi van assistir un total de **50 persones** en representació de diverses iniciatives de paisatge en l'àmbit local de Catalunya, així com de Mallorca i Andorra.

Nom i cognoms	Institució/entitat	Àmbit
Joan Santacana Vélez	Alcalde de Cervera	Cervera
Mercè Carulla Castells	Regidora Medi Ambient Ajuntament de Cervera	Cervera
Anton Bundó	Antic president del Foment del Turisme de les Garrigues	Les Garrigues
Elies Bosch	Ajuntament de la Granadella	Les Garrigues
Jaume Setó	President del Consell Comarcal Les Garrigues	Les Garrigues
Jordi Sumalla	Gerent del Consell Comarcal de les Garrigues	Les Garrigues
Ramon Queralt	La Llena	Les Garrigues
Marc Roca	Conseller de Paisatge de la Conca de Barberà	Conca de Barberà
Carme Ferrer	Alcaldesa de Senan	Conca de Barberà
Òscar Sagué	Consell Comarcal de l'Alt Empordà	Alt Empordà

Alícia Bolado	Consorti Leader del Pirineu Occidental en representació de Gràtitud Pallars	Pallars
Rut Domènech	COPATE	Terres de l'Ebre
Marga Estorach	COPATE	Terres de l'Ebre
Guillem Puras	Geoparc Mundial UNESCO Orígens	
Anna Molas	Associació Leader ADRINOC	
Enric Morera	Espais Naturals de Ponent. Associació Leader de Ponent	
Elisabet Arlandes	Consell Comarcal de la Terra Alta	Terra Alta
Neus Sanromà	Presidenta del Consell Comarcal de la Terra Alta	Terra Alta
Asur Anguera	Consellera de Turisme de la Terra Alta	Terra Alta
Núria Mulet	Terra Alta Més	Terra Alta
Pilar Miró Sabaté	Associació de Turisme Rural de la Terra Alta	Terra Alta
Mercè Todó	Associació de Turisme Rural de la Terra Alta	Terra Alta
Marina Vilaseca	Associació Territori de Masies/ L'Arada	Solsonès
Ferran Canudas	L'Arada, Creativitat Social	Solsonès
Mercè Codina	L'Arada, Creativitat Social	Solsonès
Francesc Primé	Diputació de Tarragona	Província de Tarragona
Josep Forasté	Diputat de Medi Ambient i Territori de Tarragona	Província de Tarragona
Maria Salas	Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del govern d'Andorra	Andorra
Jaume Mayans	Servei d'Ordenació del Territori del Consell de Mallorca	Mallorca
Miquel Vadell	Servei d'Ordenació del Territori del Consell de Mallorca	Mallorca
Xavier Gràcia	President del Consell Comarcal del Priorat	Priorat
Joan Vaqué Sans	Consell Comarcal del Priorat	Priorat
Elisa Barceló	Consell Comarcal del Priorat	Priorat
Mireia Vilamalla	Banc de Terres del Priorat	Priorat
Ferran Mestres	Conseller de Medi Ambient del Priorat	Priorat
Meritxell Cardona	Consellera de Cultura del Priorat	Priorat

Ferran Piñol	Conseller de Projectes d'Especialització i de Competitivitat Territorial del Priorat	Priorat
Júlia Viejobueno	Associació Prioritat	Priorat
Roser Vernet	Associació Prioritat	Priorat
Carme Parés	Associació Prioritat	Priorat
Joan Asens	Fòrum Agrari del Priorat	Priorat
Àngel Cortadelles	Director dels Serveis Territorials d'Administració Local a Tarragona	Tarragona
Salus Àlvarez	DO Priorat	Priorat
Gemma Casalé	DO Priorat	Priorat
Sara Pérez	Enòloga	Priorat
Xavier Sabaté	Espai TRÉS · Territori i Responsabilitat Social	
Francesc Muñoz	Universitat Autònoma de Barcelona	
Pere Sala	Observatori del Paisatge	Catalunya
Laura Puigbert	Observatori del Paisatge	Catalunya
Jordi Grau	Observatori del Paisatge	Catalunya

Figura 1. Alguns dels assistents a la V Reunió de treball sobre experiències de planificació i gestió del paisatge en l'àmbit local de Catalunya.

4. Paisatges productius, una nova experiència econòmica pel territori

Es va convidar a Francesc Muñoz, geògraf i director de l'Observatori de la Urbanització de la UAB, a explicar les conclusions del projecte innovador "Paisatges productius, una nova infraestructura del territori", elaborat per encàrrec de l'Oficina Tècnica d'Estratègies de Desenvolupament Econòmic de la Diputació de Barcelona.

Muñoz va explicar que el model econòmic del segle XX i principis del segle XXI no ha tingut en compte els costos paisatgístics de l'activitat econòmica. Es tracta d'un model basat, en gran part, en la urbanització del territori i en la degradació del paisatge. Així doncs, el paisatge s'ha vist durant molt de temps com una simple matèria primera de l'activitat econòmica i la destrucció del paisatge com quelcom necessari pel progrés econòmic local.

Proposa passar a un model que tingui en compte els valors del paisatge, que els mantingui i els "utilitzi" com a catalitzadors d'activitats econòmiques més enllà del turisme. Activitats vinculades a la sostenibilitat, l'ecologia i el mitigament del canvi climàtic; als recursos hídrics; i amb la creativitat en bens i serveis culturals. Així doncs, és cabdal reformular les bases del desenvolupament econòmic local pel que fa a la relació entre l'activitat econòmica i el paisatge.

Figura 2. Francesc Muñoz durant la seva presentació.

5. Estat de les iniciatives que impulsa cada territori

Donat el llarg període passat des de la última reunió presencial, es va creure convenient compartir les novetats de les activitats en paisatge que desenvolupa cada territori. Així doncs, es va convidar als representants de cada iniciativa a fer una petita intervenció de 10 minuts explicant l'origen de la iniciativa (pla de paisatge, carta de paisatge...), estat actual, principals accions desenvolupades i en procés i, finalment, les principals dificultats i reptes.

Les iniciatives presentades van ser les següents:

Iniciativa	Representant
La Conca de Barberà	Marc Roca, Consell Comarcal de la Conca de Barberà
L'Alt Empordà	Òscar Sagué, Consell Comarcal de l'Alt Empordà
Cervera	Joan Santacana, Paer en cap de Cervera
El Priorat	Joan Vaqué, Consell Comarcal del Priorat
Les Garrigues	Elies Bosch, Ajuntament de la Granadella
Terres de l'Ebre	Rut Domènech, COPATE
La Terra Alta	Elisabet Arlandes, Consell Comarcal de la Terra Alta
Geoparc Orígens	Guillem Puras, Geoparc Mundial Orígens
Gratitud Pallars	Alícia Bolado, projecte Gratitud Pallars
El Solsonès	Marina Vilaseca, l'Arada, Creativitat Social
ADRINOC	Anna Moles, ADRINOC
Serra de Tramuntana	Jaume Mayans i Miquel Vadell, Consell Insular de Mallorca

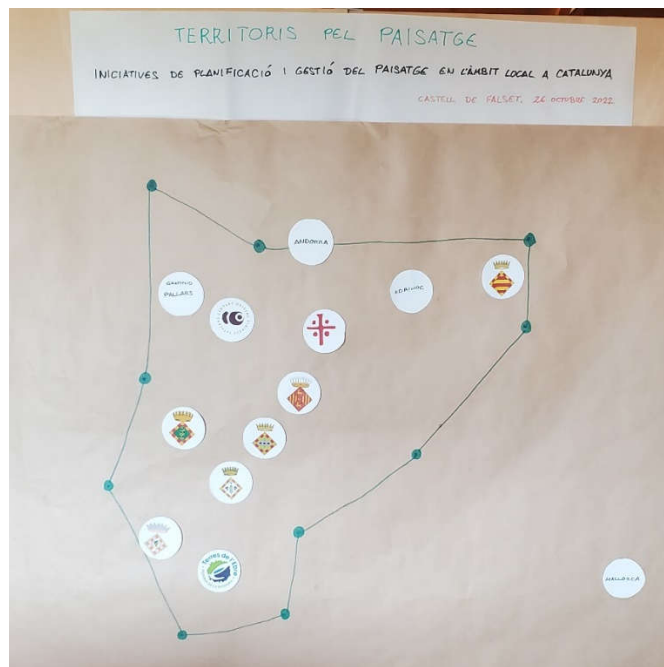

Figura 3. Distribució geogràfica de les iniciatives presentades durant la sessió.

6. Debat dels continguts i accions de Territoris pel Paisatge

Els participants van disposar d'una hora i mitja per debatre sobre els continguts i accions de Territoris pel Paisatge. El debat va ser dinamitzat per Xavier Sabaté de l'empresa Espai TRÉS – Territori i Responsabilitat Social.

En primer lloc, es va recordar els objectius dels Territoris pel Paisatge, des del seu inici:

- Connectar les diverses iniciatives
- Generar informació i intercanvi de coneixements entre les iniciatives
- Afavorir espais de trobada
- Generar recursos compartits (formació, metodologies...)

A partir d'aquests objectius, es va destacar la importància de reforçar la col·laboració i el treball en xarxa entre les diverses experiències per donar sentit a l'espai "Territoris pel Paisatge".

El conjunt de l'exercici va servir per respondre la pregunta **"Com podem reforçar el vincle entre les iniciatives de planificació i gestió del paisatge en l'àmbit local a Catalunya?"**.

Els participants van pensar iniciatives o accions que es podrien impulsar a Catalunya per reforçar la connexió i el treball en xarxa entre les iniciatives participants, i les van anar escrivint en targetes. A continuació, es van llegir en veu alta totes les aportacions i es van anar enganxant en un panell. L'equip de dinamització va agrupar les propostes similars en núvols d'idees. El següent pas fou que els participants van indicar el seu suport a aquelles propostes que consideraven més rellevants i prioritàries.

Les propostes que es van fer van girar al voltant de la gestió de la informació i la generació de comunitat al voltant de la gestió del paisatge. En total es van recollir **22 propostes**, que a posteriori es van agrupar en sis blocs de propostes. A continuació s'exposen i es comenten els resultats obtinguts.

- **Crear grups i taules de treball entre iniciatives**

La coordinació i el treball en xarxa entre iniciatives es pot reforçar a partir d'espais estables de treball, en els que hi puguin coincidir agents i institucions amb interessos compartits. Aquests grups de treball podrien ser sectorials o territorials, però algunes veus van advertir del risc que perdessin transversalitat i visió de conjunt.

Com reforcem el vincle entre iniciatives?	Suports*
Creant grups i taules de treball entre iniciatives	16+1
Fòrums temàtics (gestió forestal, implantació d'energies renovables...)	7
Taules de treball. Fórmula de comunicació entre les entitats i les administracions per fer eficient la feina	5
Creació d'un Grup de Treball per argumentar i reivindicar la necessitat de normativa (Llei Patrimoni Cultural/Paisatge)	4

* Indica els suports obtinguts per cada targeta i s'hi afegeixen els suports pel conjunt de targetes.

- **Reforçar el lideratge i capacitat tècnica de l'Observatori del Paisatge**

L'Observatori del Paisatge es visualitza com l'ens central i connector entre totes les iniciatives (es va fer servir l'expressió *hub* d'iniciatives). Es va proposar que l'Observatori exercís de paraigües de totes les iniciatives i donar-los-hi suport. Però per tal que pugui exercir aquesta funció, va quedar clar que seria l'Observatori hauria de comptar amb més recursos tècnics i econòmics, i capacitat política d'incidència en preses de decisions relacionades amb el territori i el paisatge (més competències).

Com reforcem el vincle entre iniciatives?	Suports*
Reforçant el lideratge i capacitat tècnica de l'Observatori del Paisatge	11+5
Reforçar l'Observatori del Paisatge (més competències, més recursos)	5
Dotar de més competències a l'Observatori	4
Lideratge i coordinació d'iniciatives per part de l'Observatori del Paisatge	2
Lideratge tècnic que aglutini totes les iniciatives	-
Quin pes específic exerceix l'Observatori del Paisatge en les decisions polítiques? Pot representar totes les iniciatives exposades davant la governança	-
Que l'Observatori del Paisatge faci un nou pas per crear una estructura fixa de territoris	-

* Indica els suports obtinguts per cada targeta i s'hi afegeixen els suports pel conjunt de targetes.

Figura 4. Explicació de les dinàmiques

- **Mantenir les trobades de Territoris pel paisatge**

El vincle entre les iniciatives es cultiva a partir de les trobades presencials, en què les persones que impulsen i gestionen les iniciatives poden interactuar i relacionar-se en un nivell més personal. El component vivencial de les trobades permet generar converses i idees noves, i aprofundir i obtenir una visió més completa de les respectives iniciatives i trobar oportunitats de col·laboració.

Com reforcem el vincle entre iniciatives?	Suports*
Mantenint les trobades de Territoris pel paisatge	2+7
Reunions més periòdiques (amb forta part social), més efectives (tractar més reptes i menys experiències).	1
Realitzar trobades amb experiències internacionals	1
Mantenir les trobades de Territoris pel Paisatge. Tancant dates per a reunions més tematitzades	-

* Indica els suports obtinguts per cada targeta i s'hi afegeixen els suports pel conjunt de targetes.

- **Facilitar la comunicació directa entre les iniciatives**

Per a una comunicació més immediata i instantània entre iniciatives, es va proposar fer ús d'alguna eina digital de missatgeria, sempre que se'n fes un ús adequat. Aquesta eina podria servir per intercanviar informació d'actualitat, esdeveniments, recursos, però també per compartir consultes o dubtes concrets que es poden resoldre amb poques paraules. Aquesta eina tindria un cost baix d'implantació, però alguns participants hi detectaven riscos de mal ús (allau d'informació ingestible), i en qualsevol cas advertien que seria insuficient pel tipus d'informació que cal intercanviar entre iniciatives. En qualsevol cas, aquestes eines haurien de comptar amb una certa moderació o gestió per part d'una figura d'administradora.

Com reforcem el vincle entre iniciatives?	Suports
Facilitant la comunicació directa entre les iniciatives	9
Eina digital col·laborativa	3
Compartir experiències	3
Grup de Telegram o whatsapp, o newsletter (amb funcionalitat de moderació)	2
Les comunicacions terrestres [entre territoris, per trencar amb el centralisme]	1

- **Reforçar la difusió de les iniciatives a través de l'Observatori del Paisatge**

Per donar a conèixer les iniciatives pel paisatge i posar-les en valor (tan a nivell intern – entre iniciatives – com extern), va sorgir la necessitat de fer un esforç de difusió i comunicació. De nou, els participants van apel·lar a l'Observatori del Paisatge, i concretament als seus mitjans de difusió (web, butlletí digital trimestral) com a espai idoni per donar a conèixer les iniciatives. Una altra manera de fer-ne difusió seria a través de mantenir una taula actualitzada de l'estat de cada iniciativa en temps real, per tal que les diverses iniciatives es mantinguin al dia de l'actualitat de cada territori.

Com reforcem el vincle entre iniciatives?	Suports
Reforçant la difusió de les iniciatives a través de l'Observatori del Paisatge	7
Newsletter anual de millors pràctiques/projectes paisatgístics locals. 300 paraules + foto. Responsable de l'edició: Observatori del Paisatge	5
Canal de comunicació extern de les iniciatives (blog, o nova pestanya o apartat al web de l'Observatori del Paisatge)	2

- **Altres propostes**

Per acabar, es van recollir propostes relacionades amb la funció de generació de coneixement compartit i la governança de l'espai de treball entre totes les iniciatives de paisatge. També es

van recollir propostes sobre la importància d'alinejar administracions d'escales diverses, que poden generar sinergies entre elles, massa crítica, i també articular propostes conjuntes per tal de tenir una major incidència política (per exemple, davant la Generalitat de Catalunya). Es va presentar el cas del Priorat com un exemple d'acció coordinada entre administracions, i també es va proposar que els consells comarcals es coordinessin per presentar propostes legislatives al Parlament de Catalunya. En qualsevol cas, aquestes iniciatives territorials haurien de comptar amb un consens i una participació representativa de tots els agents de cada territori, que donen solidesa a les iniciatives.

Com reforcem el vincle entre iniciatives?	Suports
Altres	9
Consens territorial: si es creen projectes/entitats/figures d'interlocució i representació, cal garantir que siguin realment representatives i representin i treballin el consens territorial	5
Enllaç de solidaritat i no de retrets	2
Crear coneixement des de la complexitat	2
Reforçar el vincle no només entre iniciatives sinó també amb les administracions de referència a cada territori. Per avançar efectivament, exigir que Generalitat de Catalunya, diputacions, consells comarcals i ajuntaments s'impliquin amb tots els actors locals	-

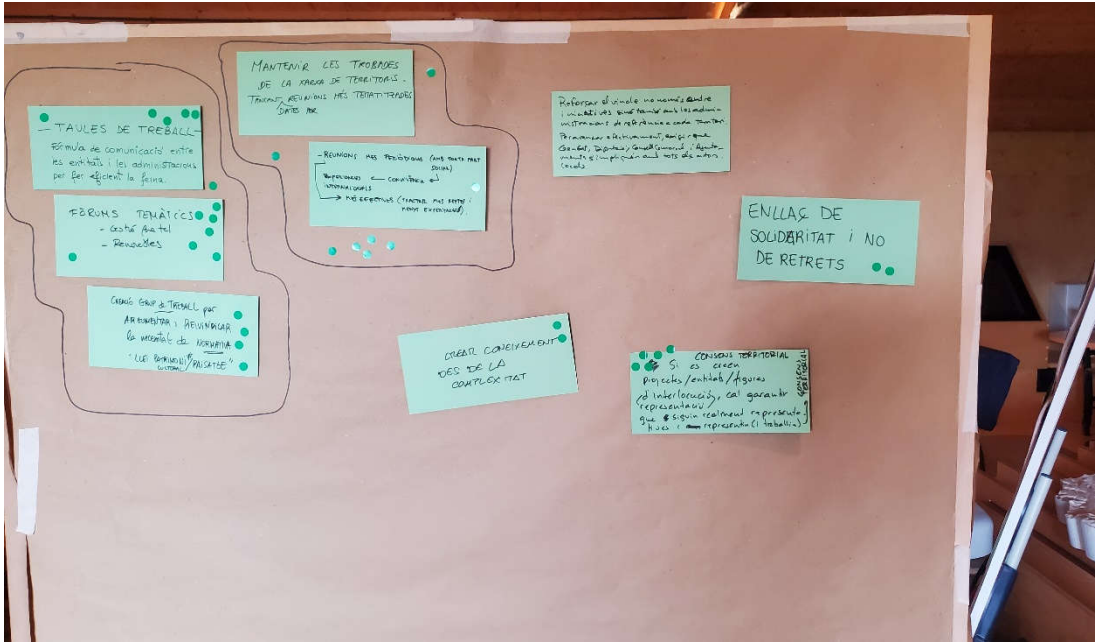

Figura 5. Un dels panells resultants de la dinàmica participativa.

7. Visita sobre el terreny d'una experiència de gestió del paisatge

A la tarda, després d'uns 20 minuts de viatge amb 4 x 4, els participants van arribar a unes vinyes del Mas Martinet on la enòloga i viticultora Sara Pérez, la Mireia Vilamalla del Banc de Terres del Priorat i la pastora Marina Garzón van explicar una interessant experiència de gestió del paisatge.

Gràcies al Banc de Terres del Priorat, la Sara Pérez va aconseguir solucionar el problema de l'embosquinament del voltant de les vinyes i la Marina va trobar una zona on fer pasturar les seves cabres i, a més, obtenia un benefici econòmic per la seva feina. L'objectiu de la Sara era netejar el sotabosc per reduir el risc d'incendi de la finca.

Figura 6. Els assistents a la trobada, durant la visita sobre el terreny d'una experiència d'ordenació del paisatge del Priorat.